

ha) se ve svém příspěvku „The European Constitutional Process from the Point of View of Selected Policy Areas“ (Evropský konstituční proces z pohledu vybraných oblastí politik) zaměřila na energetickou politiku. Energetická politika, která se nachází v samém srdci evropské integrace a jež svou povahou významně prostupuje jednotlivými sektory politik, je paradoxně dosud zcela v kompetenci národních států. V důsledku její vzrůstající důležitosti však dochází postupně ke změně. Reschová konstatuje, že i tuto oblast bude nutné dříve nebo později regulovat. Jakákoli změna ve směru k centralizaci se však významně dotkne nejen stávajících energetických politik, ale také národních politických elit a občanů. Z tohoto důvodu nabízí studium energetické politiky možnost analyzovat efekty procesu evropeizace.

Příspěvek Ulriky Liebert (University of Bremen / CEuS) „A Missing Link? Democratic Citizenship in the Political Structuring of Europe“ (Chybějící články? Demokratické občanství v politickém strukturování Evropy) celkově zarámoval tematické zaměření workshopu. V aktuální situaci, kdy „Smlouva o ústavě pro Evropu“ je po zamítavém francouzském a nizozemském referendu a agonizujícím období reflexe de facto „mrtvá“, se představitelé 27 členských států EU na summitu v Bruselu dohodli na projektu „Reformní smlouvy“. Hlavním cílem příspěvku bylo vymezit nové perspektivy národního občanství na základě komplexní analýzy rozdílných pohledů na úlohu občanství v evropské konstituční politice. Liebert ve svém komplexním příspěvku zároveň představila teoretické přístupy a modely ke zkoumání tohoto problému. Ty vytvářejí referenční rámec projektu ConstEPS, jehož inovativní metodologie propojující kvantitativní a kvalitativní přístupy a dosavadní výsledky byly rovněž představeny. Liebert navrhuje dále typologii vztahu občanství a evropské konstituční politiky a klasifikaci pěti způsobů legitimizace evropských konstitučních

reforem, které v sobě agregují reprezentaci, vykazovatelnost a participaci.

David Ost (Hobart and William Smith Colleges, NY) v příspěvku nazvaném „Anger, Politics, and Structural Adjustment in the New Member States: Poland in a Comparative Perspective“ (Hněv, politiky a strukturální přizpůsobení v nových členských zemích: Polsko v komparativní perspektivě) představil možnost teoretické konceptualizace hněvu a odporu, které považuje za důležité, avšak dosud relativně opomíjený efekt evoluce postkomunistické společnosti ve východní Evropě.

Problematicke radikální pravice ve východní Evropě se věnovala Lenka Bustikova Siroky (Duke University, North Carolina) v příspěvku „The Radical Right in Central Eastern Europe: Some Preliminary Findings“. Bustikova Siroky hledá příčiny vedoucí k nárůstu popularity radikální pravice či zvýšení její popularity ve východní Evropě. Vychází z hypotézy, že konvergence relevantních politických stran, pokud jde o jejich vztah k evropské integraci a EU, otvírá pole působnosti pro radikální pravici. Na konceptuální úrovni ukazuje, že jak termíny radikální, tak pravice je třeba v kontextu střední a východní Evropy vnímat s otazníkem. Bustikova Siroky představuje možné řešení tohoto dilematu na základě analýzy empirických dat, když se snaží najít společné charakteristiky nejen těchto stran, ale také jejich voličů.

Druhý programový blok byl věnován prezentaci výsledků témat řešených v rámci projektu ConstEPS. Petra Rakušanová (SOÚ AV ČR / CEuS Bremen) ve svém příspěvku „Civil Society Participation and EU Legitimacy: Comparing New and Old Member States“ (Občanská společnost, participace a legitimita Evropské unie: Srovnání nových a starých členských zemí) kriticky hodnotila snahy evropských elit a institucí legitimizovat systém evropského vládnutí na základě budování a prosazování evropské občanské společnosti. Na příkladu procesu evropské konstitucio-

nalizace upozornila Rakušanová na silnou normativní a konstruktivistickou povahu těchto snah, jejich konceptuální problematičnost a faktická omezení vyplývající z komplexní reality rozšířené Evropy.

Joanna Serdyska (UniHB / CeuS Bremen) v příspěvku „Mission Impossible? Enabling Environment for European Civil Society. A Legal Perspective“ (Poslání (ne)možné: Krok k vytvoření prostoru pro Evropskou občanskou společnost. Právníká perspektiva) nabídla přehled legislativních úprav vzniku a fungování neziskových organizací v Belgii, ČR, Estonsku, Francii, Litvě, Německu, Polsku a Velké Británii. Vedle toho představila také obtížně vznikající evropské právní úpravy vzniku neziskových organizací na nadnárodní úrovni. Příspěvek představuje základ pro komparativní analýzu možnosti utváření organizované evropské občanské společnosti.

Problematicke legislativní regulace nabývání státního občanství se věnovala Aleksandra Wyrozumska (UniHB/CeuS Bremen) ve vystoupení „National Citizenship between Liberalization and Ethnicization: Towards Democratic Convergence?“ (Národní občanství mezi liberalizací a etnizací: Směřujeme k demokratické konvergenci?). Wyrozumska testuje v současné době populární hypotézu o konvergenci právní úpravy občanství v zemích EU-15. Svou analýzu rozšiřuje o nové členské země vedle Německa, zkoumá také Polsko a Maďarsko, a snaží se dokázat, že zvětšující se podobnost právní úpravy v jednotlivých národních legislativách neznamená automaticky liberalizaci, ale v některých případech naopak deliberalizaci.

Tatjana Evas (UniHB/CeuS Bremen) se věnuje velmi citlivé problematice evropského ústavního procesu – narůstající propasti mezi elitami a občany a ve svém příspěvku „Assessment of Elites/Citizen Gap in the Context of Theory of Deliberative Democracy“ (Hodnocení propasti mezi elitami a občany v kontextu teorie delibera-

tivní demokracie) představuje komplexní teoretický model vztahů mezi občany, elitami, zprostředkujícími organizacemi a EU. Na základě tohoto modelu pak na základě empirických výsledků projektu ConstEPS nabízí komparativní pohled na danou problematiku.

Třetí programový blok byl věnován konkrétním aktérům a jejich roli v procesu evropeizace a evropského konstitučního procesu.

Katarzyna Gajewska (GSSS, University of Bremen) se ve vystoupení nazvaném „A Process Approach to the Integration of European Trade Union Movement: Structures, Interaction and Action“ (Procedurální přístup k integraci evropského odborového hnutí: struktury, interakce a jednání) zabývala vlivem institucionálních struktur na vzájemnou spolupráci a budování vztahů mezi odborovými organizacemi na nadnárodní úrovni.

Politické strany, jejichž význam v evropském integračním procesu dosud nebyl zcela doceněn, byly tématem dalších dvou vystoupení. Kathrin Packham (UniHB/CeuS) v referátu „Political parties – Agents of the Europeanisation of Political Communication? The Case of Constitutional Treaty Ratification in European Public Debates“ (Politické strany – aktéři Evropeizace politické komunikace? Případová studie ratifikace ústavní smlouvy v Evropských veřejných diskusích) zkoumala úlohu politických stran v politické komunikaci a šíření informací o smlouvě o evropské ústavě. Dosud byla značná pozornost věnována účasti organizací občanské společnosti v evropském konstitučním procesu, roli evropských institucí a národních vlád, ale jen malá pozornost byla věnována tomu, jakou úlohu v diskusích o evropské ústavě hrály politické strany, a to zejména na národní úrovni. Práce Packham vyplňuje tuto mezeru, detailněji se pak věnuje srovnání evropeizace politické komunikace německých a britských politických stran na národní a nadnárodní úrovni.

Ewelina Pawlak (UniHB/CEuS) se ve svém vystoupení „The Legitimacy of EU Constitutional Treaty Reform: Political Parties and Civil Society in Poland“ (Legitimita reformy Evropské ústavní smlouvy: Politické strany a občanská společnost v Polsku) zaměřila na otázku vlivu politických stran a organizované občanské společnosti na proces legitimizace evropských ústavních reforem. V komparativní analýze srovnala vliv politických stran a občanské společnosti ve třech nových a třech starých členských zemích EU a podrobněji zkoumala diskurz legitimacy ústavní smlouvy v Polsku.

Poslední programový blok byl zaměřen metodologicky. Pat Lyons (SOÚ AV ČR) se ve vystoupení „Public Attitudes toward European Integration in the Republic of Ireland“ (Postoj veřejnosti k evropské integraci v Irské republice) zabýval analýzou postojů k EU z dat Eurobarometru a volebním chováním v referendech k evropským otázkám, kterých v irském případě byla celá řada. Pracuje s dlouhými časovými řadami, což umožňuje hledat souvislosti. V kontextu neúspěšných referend ve Francii a Holandsku přináší Lyons důležitý pohled na fakt, že klíčovým faktorem volebního chování v evropských referendech je v případě Irska (a jak ukazují další autoři, rovněž v případě Francie a Holandska) domácí politický kontext.

Alexander Gattig (UniHB/CEuS) v příspěvku „Civil Society, Political Parties and Economic Groups and the EU's Constitutional Ratification Process: A Network Analysis“ (Občanská společnost, politické strany a ekonomické organizace v procesu ratifikace evropské ústavní smlouvy: síťová analýza) představil nový pohled na využití síťové analýzy při zkoumání vztahů mezi aktéry v procesu ratifikace ústavní smlouvy. Mezi první zjištění, které vychází z komparace České republiky a Německa, patří silnější propojení mezi aktéry ve starých členských zemích a klíčová úloha ekonomických organizací v tomto proce-

su. Obecně Gattig nachází silnější propojení mezi organizacemi, které daný proces hodnotí pozitivně. Kritické organizace jsou institucionálně spíše marginalizované, a samy nepracují na změně.

Na závěr je možné poznamenat, že skupina odborníků, která se v Praze sešla, připravila základ pro komplexní kritickou analýzu evropského ústavního procesu. Oba projekty – ConstEPS i RECON – tak mohou čerpat z intenzivní konceptuální, metodologické i teoretické diskuse. Pražské setkání poukázalo na potřebu redefinování základních analytických kategorií pro zkoumání evropeizace, stejně jako nutnost vrátit politické strany a občany mezi klíčové aktéry tohoto procesu.

Zdenka Mansfeldová, Petra Rakušanová

Konference Teorie jednání: jeden koncept, mnoho koncepcí

Praha, 20. dubna 2007

V pátek dvacátého dubna 2007 se uskutečnila v budově Akademie věd České republiky již třetí konference před dvěma lety obnovené sekce sociologické teorie Masarykovy české sociologické společnosti. Na konferenci, tentokrát spolupořádané Kabinetem pro studium vědy, techniky a společnosti, se – po setkáních věnovaných teorii Talcotta Parsonse (2005) a postparsonsovským teoriím sociálních systémů (2006) – projednávaly rozličné aspekty sociologických teorií jednání.

Konferenci zahájil a účastníky přivítal předseda sekce Jiří Šubrt. V úvodním příspěvku poukázal na problematiku východiska sociologické teorie jednání. Připomněl nedůležitějšího z klasiků tématu – Maxe Webera – i rozdílnost jím inspirovaných koncepcí, Schützovy a Parsonsovy. Upozornil také na potíže, které přinášejí překlady německých a anglických pojmů do češtiny (das Handeln / die Handlung; actor/agent, smysl/význam atd.)